

JERZY GROCH
(1948–2000)

Jerzy Groch urodził się 22 marca 1948 r. w Krakowie w rodzinie inteligenckiej. Po ukończeniu w 1966 r. szkoły średniej rozpoczął studia w Instytucie Geografii Uniwersytetu Jagiellońskiego (Wydział Biologii i Nauk o Ziemi). W 1971 r. uzyskał dyplom magistra w zakresie geografii ekonomicznej. Pracę magisterską pt. *Problemy zagospodarowania i ruchu turystycznego wsi Zawoja* wykonał pod kierunkiem prof. dr hab. Antoniego Wrzosa w Katedrze Geografii Ekonomicznej IGUJ. W czasie studiów brał żywy udział w pracach z zakresu osadnictwa okolic Krakowa wykonywanych przez Instytut dla potrzeb planowania przestrzennego. We wrześniu 1972 r. został zatrudniony w Instytucie Geografii UJ najpierw na etacie naukowo-technicznym, od stycznia 1973 r. na etacie asystenta naukowo-badawczego, a od 1976 r. – asystenta naukowo-dydaktycznego.

W latach 1972-1979 pracował w Zakładzie Geografii Ludności, Osadnictwa i Rolnictwa pod kierunkiem prof. Karola Bromka. Jego zainteresowania naukowe dotyczyły wówczas problematyki osadnictwa wiejskiego. Na podkreślenie zasługuje aktywny udział w pracach zbiorowych IG UJ dotyczących problemów osadniczych na obszarach projektowanych zbiorników wodnych w obrębie Karpat. Z racji poszerzenia zakresu swoich zainteresowań o problematykę uzdrowiskowo-turystyczną przeszedł w 1979 r. do Zakładu Geografii Turyzmu. Wynikiem prowadzonych badań była jego praca doktorska pt. *Użytkowanie przestrzeni miast o genezie uzdrowiskowej: Szczawnicy i Krynicy* (promotorem był prof. K. Bromek), na podstawie której w czerwcu 1981 r. uzyskał stopień doktora.

Całościowe ujęcie przedmiotu badań łączącego problematykę osadnictwa z funkcją turystyczno-uzdrowiskową wymagało znacznego poszerzenia warsztatu metodologicznego, czego wynikiem była opublikowana w 1991 roku praca habilitacyjna pt. *Badania diagnostyczne uzdrowisk polskich z zastosowaniem metod wielowymiarowej analizy porównawczej*, stanowiąca podstawę uzyskania w 1992 r. stopnia doktora habilitowanego.

Jerzy Groch był wieloletnim sekretarzem naukowym Instytutu Geografii UJ, w latach 1993-1996 pełnił funkcję wicedyrektora Instytutu, w tym samym okresie wchodził w skład Stałej Komisji Konserwatorskiej. Należał do szeregu towarzystw i organizacji naukowych, w tym: Komitetu Nauk Geograficznych PAN, Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN, Polskiego Towarzystwa Geograficznego.

Jerzy Groch zmarł po długiej, ciężkiej chorobie 26 czerwca 2000 r. Został pochowany w rodzinnym grobowcu na cmentarzu w Krakowie-Pasterniku. Instytut stracił zdolnego, wysoko cenionego specjalistę w prezentowanej dziedzinie badań, pracownicy – nieodżałowanego kolegę.

PROBLEMATYKA BADAWCZA

W początkach swojej działalności naukowej Jerzy Groch zajmował się zagadnieniami osadnictwa wiejskiego, zwłaszcza budownictwa rekreacyjnego w obliczu nasilającego się gwałtownie ruchu turystycznego. Z czasem na czoło badań wysunęła się wyraźniej problematyka z pogranicza geografii turystyki i osadnictwa, dotycząca struktury przestrzennej użytkowania obszarów o funkcjach turystyczno-uzdrowiskowych. Ze względu na aspekt jakościowy, ilościowy i przestrzenny przedmiotu badań wymagało to podbudowy metodologicznej, zwłaszcza w zakresie metod taksonomicznych. Rezultatem poszerzenia i pogłębienia problematyki badawczej, a także wprowadzenia nowych koncepcji metodycznych były studia diagnostyczne dotyczące oceny prawidłowości użytkowania przestrzeni

miejsowości o funkcjach uzdrowiskowych (m.in. Szczawnicy i Krynicy – praca doktorska). Kontynuacja badań, zwłaszcza doskonalenie metod, a w konsekwencji zastosowanie zasad wielowymiarowej analizy porównawczej pozwoliło na określenie, a następnie ocenę struktury funkcjonalno-przestrzennej uzdrowisk Polski (praca habilitacyjna).

Przedmiotem badań, w ujęciu monograficznym, czy też problemowym, były również sprawy turystyki w obrębie różnych części Karpat. Na uwagę zasługuje tu współautorstwo opracowanego przez zespół pracowników Uniwersytetu Jagiellońskiego – specjalistów różnych dyscyplin, obszernego studium monograficznego pt. *Karpaty Polskie. Przyroda, człowiek i jego działalność* (wyd. 1995).

Okres przemian lat 90. wpłynął wydatnie na rozszerzenie problematyki badawczej związanej z funkcjonowaniem miejscowości turystyczno-uzdrowiskowych. Aspekt praktyczny mają prace Jerzego Grocha dotyczące funkcji uzdrowiskowej w skali kraju, poziomowi rozwoju poszczególnych uzdrowisk, zaistniałych nieprawidłowości, a także relacji funkcji uzdrowiskowej z innymi funkcjami miastotwórczymi. Sporo miejsca zajmuje śledzenie charakterystycznych dla tego okresu procesów przekształceń organizacyjnych i przestrzennych oraz stosunków własnościowych.

Omawiając całość działalności naukowej Jerzego Grocha, nie można pominąć jego dużego zaangażowania w zagadnienia o tematyce regionalnej, zwłaszcza w aspekcie problematyki turystycznej. Na szczególne podkreślenie zasługuje jego duży wkład w opracowanie opublikowanego przez Wydawnictwo Naukowe PWN i cieszącego się wielkim uznaniem (5 wydań) podręcznika akademickiego *Geografia turystyczna świata*. W dziedzinie geografii regionalno-ogólnej był współredaktorem poszczególnych tomów *Przeglądowego atlasu świata* (wyd. Fogra).

WSPÓLPRACA Z ZAGRANICĄ

W zakresie swojej specjalności naukowej Jerzy Groch utrzymywał żywe kontakty z ośrodkami zagranicznymi. Uczestniczył w licznych konferencjach, był również współorganizatorem międzynarodowych spotkań naukowych w Polsce. W 1991 r. brał udział jako reprezentant krajów Europy Środkowej i Wschodniej w Międzynarodowym Kongresie zorganizowanym przez Wspólnotę Europejską w Châtel-Guyon-Vichy, dotyczącym perspektyw rozwoju uzdrowisk w zjednoczonej Europie. Odbýwał naukowe staże w Uniwersytetach we Freiburgu, Osnabrück, Bochum, Clermont-Ferrand, Brnie, a także w ramach stypendium British Council w Londynie (Department of Geography University College London) oraz w ramach stypendium DAAD w Monachium (Institut für Wirtschaftsgeographie der Universität München). Podczas konferencji wygłaszał referaty, w ramach staży prowadził wykłady. Był aktywnym członkiem (udział w dyskusjach naukowych) międzynarodowych stowarzyszeń naukowych: Leisure Studies Association (LSA) z siedzibą w Wielkiej Brytanii oraz World Leisure and Recreation Association (WLRA) w siedzibą w Kanadzie. Współuczestniczył również w organizowanych przez Instytut Geografii UJ spotkaniach międzynarodowych – w konferencji „Problemy badawcze geografii turystyki” (1978) oraz organizowanej przez Komisję Geografii Turystyki Polskiego Towarzystwa Geograficznego i Instytut Geografii UJ “Karpackiej Konferencji Turystycznej” (1995).

DZIAŁALNOŚĆ DYDAKTYCZNA

Jerzy Groch dużą wagę przywiązywał do działalności dydaktycznej. Uczestniczył w tworzeniu programu nauczania w ramach specjalności z geografii turystyki. Tego też zakresu dotyczyła większość jego zajęć. Jego wykłady, konwersatoria, a także zajęcia terenowe cieszyły się szczególnym uznaniem. Wypromował 36 magistrantów, opiekował się 5 przewodami doktorskimi. W kontaktach z młodzieżą był komunikatywny, wymagający i przyjaźni. Wraz z jego odejściem Instytut stracił lubianego, cenionego nauczyciela akademickiego.

PUBLIKACJE

Jerzy Groch był autorem ok. 60 publikacji, w tym 8 w wydawnictwach zagranicznych. Ważniejsze prace:

- Letnie domki na Zarubiu jako przykład budownictwa rekreacyjnego dla mieszkańców Krakowa*, „Folia Geographica. Series Geographica-Oeconomica” 1997, nr 10.
- Turystyka w Badenii-Wirtembergii*, „Zeszyty Naukowe UJ” 1978, *Prace Geograficzne*, z. 46.
- Turystyka w Wielkiej Brytanii*, „Zeszyty Naukowe UJ” 1980, *Prace Geograficzne*, z. 50.
- Użytkowanie przestrzeni uzdrowskiej Szczawnicy i Krynicy*, „Zeszyty Naukowe UJ” 1983, *Prace Geograficzne*, z. 56.
- Polish Carpathian Spas: Their Therapeutic and Recreational Functions*, Leisure Studies Association II International Conference Proceedings, Leisure and the Quality of Life, Themes and Issues, Brighton 1988.
- Badania diagnostyczne uzdrowisk polskich z zastosowaniem metod wielowymiarowej analizy porównawczej*, „Rozprawy Habilitacyjne UJ” 1991, nr 220.
- Eine analyse Polnischer Kurorte mittels einer multidimensionalen Vergleichsmethode*, Salzburger Geographische Arbeiten, 26, Institut für Geographie der Universität Salzburg 1994.
- Niektóre problemy różnicowania rozwoju funkcjonalnego uzdrowisk w Karpatach Polskich i Masywie Centralnym*, „Turystyka” 1995, nr 5, s. 2.
- Les transformations fonctionnelles des stations climatiques et thermales des Carpathes polonaises*, [w:] *Gestion des espaces fragiles en moyenne montagne: Massif Central – Carpathes polonaises*, Clermont-Ferrand 1997.
- Uzdrowiska i lecznictwo uzdrowskie w Polsce w okresie transformacji systemu ekonomicznego państwa (na przykładzie uzdrowisk karpackich)*, [w:] *Geografia, człowiek, gospodarka*, red. B. Domański, A. Jackowski, Kraków 1997.